

דבר הדיג (החוג צומצם)

לקראת סיומו של הסרט "המאטריקס" (*The Matrix*, Wachowski, 1999) מתרחש מרדף אלים בין ניאו (קיאנו ריבס) לבין שומרי הסף הוירטואלים של המאטריקס ובמהלכו נורה ניאו למוות. כאשר מתעורר ניאו מן המוות-לכאורה הזה (שהוא למעשה מוות מדומה בתחומי המערכת המתקראת 'מאטריקס' אך הוא משכנע כלכך בחזותו, בהדמייה של מוות שהוא מעורר כך שהוא משכנע את מערכות הלב והמוח של האדם ההווה – ניאו – למות מוות אמיתי) הוא מתעורר אל יכולותיו האומניפוטנטיות, אגב הבנה עמוקה, אפשר לומר הארה בודהיסטית בייצוגה המערבי, שכוחות המאטריקס המקומי אינם פועלים לגביו ולמעשה הוא איננו מוקף אלא בשורות קוד, פונקציות ופרוצדורות מתוכנתות, צירופים ממוחשבים ומנגנוני הדמייה.

הארה זו מיוצגת בסרט דרך "הלבשה" של שורות קוד סבוך ומסובך על המבנה הכללי של האנשים העומדים מול ניאו, של המסדרון בו הוא עומד.

בימים אלה מציגה במוזיאון וויטני לאמנות אמריקאית בניו יורק, תערוכת Codedoc. אוצרת התערוכה, **כריסטין פול**, יצאה אל העיתונות באמירה מעין זו "הסתכלנו על ציורים במשך מאות שנים, ובשלב מסוים, כולם הבחינו שיש משהו במשיכת המברשת [...] /.../ [ביצירה הדיגיטלית] אנחנו רואים את החזית היוזואלית אבל מה שהיוצרים יצרו קודם היה קוד".

אמנות בעידן המקוון או אמנות המחשבים עומדת על סף פריצה ואפשר לומר זאת באופן חד-משמעי. משמחת העובדה שמוזיאון בעל שם עולמי נותן לגיטימציה לתערוכה של אמנות "חתרנית" מעין זו וקצרה הדרך אל כתיבת מניפסטים אמנותיים של תכנתים, של מפעילי מערכות ושל אנשי מסד נתונים בעלי נגיעה יצירתית ו/או ספרותית.

אף על פי שנעשו ניסיונות, גם מעל בימתו הפרובינציאלית [אך בו בעת המרכזית בתחומה] של כתב עת זה [ניתן להזכיר את שיריהם של עודד בן-דוד, גלעד מעיין ושירילי לוי שעשו שימוש ייחודי ומעניין במדיום המקוון כבאינטגרל שירי]. דומה שזוהי אך תחילת הדרך.

כבר בוקר; הבה נסיט את וילון התקופה ונעיר את הישנים מתרדמתם הדוגמטית בליטוף החמה המקוונת.

ת.ל.

תוכן עניינים

דורי טרופין

מאמר ראשון על המציאות 3

אילן ויים

[בשנות השמונים, בסביבות] 4

יעקב-שי שביט

תודעות נעות 5

דקל ברהוב פרישמן (מהזור: שושנת רוח; 6

בחלון; הוצאה להורג]

סיון בסקין

שרה 9

עודד בן-דוד

[אינני יודע דבר על איי הדרום] 11

אנתולוגיה ראשונה

עלון בעניין האנתולוגיה הראשונה של 14

הדג?

עורך הגליון: תומר ליכטש
ניקוד השירים: יעקב-שי שביט

דורי טרופין

מאמר ראשון על המציאות

מדי פעם מאמר חכם בעתון כמעט בורא עולם
 די לו במשפטים סימני פסוק מלים וכבר
 תנועות אור
 מחול שדים
 כשוף ב"טיק" בקצה גבתו של זקן ארד ודק
 אתה נדלק
 אתה צופה
 באהבה מתגבשת מול עיניך נשחק
 הזמן
 ואתה כאן
 נמתח על הכסא בשום רצון מביט באחורי פניך
 מלקק אור
 שואב זמן ב
 קריאות כלות אתה רואה על-טבעי מתמוגג
 הקסם מתבונן בך, הזהר, הדמוי נשבר!
 נשבר בך?
 האם אתה
 עקר? מחזר על ידי צלקות נפש? אל
 תתן להן לקום לתחייה תקיאה
 ליחה ירקה
 על הכר אך
 אל תכנע אל תמות תרים מבט אל
 המסך
 ועכשו:
 "היה היה פעם סרט קטן שקראו לו **Motion**
"Picture"

אילן ויום

*

בשנות השמונים, בסביבות

ארבעים שנה, פחות

או יותר

אחרי, הוא

נמלט מתוך

התפת של מוחו, זכרונותיו, של

אשווין הפנימית

שלו, קופץ קדימה

כמו

צוללן, אלתוך הפיר

האפל, הסחרחר של חדר-המדרגות

בבנין שבו הוא גר, חי

על זמן שאול, הו, יער אפל, שלוח

מאחרת.

יעקב-שי שביט

תודעות נעות

"זו גאולה לשיד ולראות ולדבר ולחשוב
מאמצע של מישורו אחר
אמצע חבוי שהישקתי ונגעתי בו והמשכתי
הלאה הלאה..."

(מאיה בורנו, "גאולה שהיא")

ואפֿשֿר גַם כִּךְ:
כַּנְגֵד כִּבְד הַגּוֹף עַל הָאֲדָמָה הַמְצִיאוֹ אֶת הַיָּם
בְּעֵצָם גַּם כַּנְגֵד כִּבְד הָרֵאשׁ
(וכִבְד הָרֵאשׁ, אִף כְּשׁוֹה כּוֹאֵב, עֲדִיף לְיָדַי עַל קְלוֹתוֹ)
וְרַק הַתּוֹדָעָה כֹּל תּוֹדָעָה הִיא מִפְּלֵאָה.
אִם עוֹבְרִים אֶת גְּלִגְלֵי הַכֶּסֶף וְהַלְּאָה הַלְּאָה מְרַחֲקִים
מֵעֵבֶר לְשׁוֹבֵר
(כְּשֶׁהַגְּלִים שׁוֹבְרִים אֶת נִקְשׁוֹתֶיךָ אוֹ מְמַסִּים אוֹתְךָ
בְּנִשְׁיָקְתָם)
לְעוֹלָם זֶה לֹא אוֹתוֹ הַיָּם
נִכּוֹן שֶׁהוּא נוֹגֵה אֶל תּוֹכִי כְּשֶׁם שֶׁהוּא מֵאִיר אֶל תּוֹכְכֶם
אֲבָל אִישׁ אִישׁ בְּדַרְכּוֹ שְׁלוֹ חוֹנֵה אוֹתוֹ, מִתְנַעֵנֵעַ,
מִהֲרֵהוּ, חוֹשֵׁב וְשׁוֹר.
עֲכָשׁוּ אֲנִי מִדְּבִיק אוֹתְךָ כְּמוֹ בְּמֵרוֹץ שֶׁל מְלֹאכִים
וְהַשְׂרֵבִיט עוֹבֵר מִיָּד לְיָד
עֲכָשׁוּ הַיָּם הַזֶּה מְלֵא חֲזִי כְּלוֹ שְׁלִי
עֲכָשׁוּ

יעקב-שי שביט

דקל ברחוב פרישמן

א. שושנת רוח

לפני למעלה מששים שנה נטעו הבית ושכניו.
הרחוב צמח מאז לארץ
אבל נבט הגלעין שבחצר נשאף למעלה
כמו אנוך שבו לכח הכבידה.
היום הוא בן גילי בערך
מתמר מעל ארבע קומות הבית השכן
ענק דמיותיו של ג'קומטי:
גופו עטוף אדרת מקסי אפרה
צואר שלוח עוטה שולי צעיף מפני הרוח הגבוהה
ומחלפותיו
שושנת רוחי
נהדפות בחמסיני להתנפל ימה.
כשהוא מרכיז ראשו כלפי
בריזה מצננת מחוללת מסוף הים
ועד סופי.

(1998)

יעקב-שי שביט

ב. בחלון

הדקל הוא
אותו הדקל מסתבר
אני אחר
בתיאוריה לפחות למדתי
גם לותר

חבל זרזירים צונח פתע
על בלורית העץ
מצניץ "עלה קרח" –
איזה פלא של יועץ

שוב אין רוח בצמרת
אבל שושנת רוחי
משתבשבת לה במרץ בלאו הכי
הכי הכי

החלון הוא המסגרת
ואני בו התמונה
לצופה אחד דוברת
לאחר לוועגת
"נא"

שם ממול
אותו הדקל
רק אני תמיד אחר
מהרבה בחינות פחות אבל
מוזר
מרגיש יותר

(9.11.99)

יעקב-שי שביט

ג. הוצאה להורג

הם הגיעו לרחובנו עם בקר
שכלם יראו
תחלה פנו את כל האבזרים מסביב
השאירו אותנו במרכז הרחבה
שכלם יראו
אחר כך פשטו עליו, פשטו מעליו את אדירתו
קצצו את מחלפותיו
שכלם יראו
הוא לא הרקין ראשו, נעב זקוף
גבוה מעל כלם
שכלם יראו
אז עלה אליו התלן במעלות
ובאבחת מסור התיז
את ראשו

(8.1.2000)

סיון בסקין

שרה

את עומדת תמיד בפנה השמאלית, כלומר,
צפון-מערב ממני, כארבעים מעלות:
כוון גרינלנד.

את עומדת ישר. את לובשת סנר.
יש בד להט צודק, שהיה מספק
את א.צ. גרינברג.

יש לך נעלי בריאות. יש לך חמשים שנה.
את עדן די רזה. יש לך הפרעות שנה,
שרה.

יש לך מזודה גדולה עם צבעי אקריליק.
יש לך אפס אחוזי שמן בפרילי,
שרה.

זהו בית מלאכה קטן לציירים לא צעירים,
מהנדסים בפנסיה, שכבר לא יהיו
שענים, פרונים,
אך גם לא ימותו בפרורים.
חלק ממש טובים. שנים-עשר קנים,
כמו מנורת בית-מקדש מרחבת (מגיע ד"ש
לקדוש-ברוך-הוא ולאנשים מתים. אבל זה
גיבס א פאק) מסדרים סביבי.
הם לא קראו לי את הסי.וי.,
הם לא ידעו שיש לי תאר ב-,
שאני בעניני שירה, שהרבה
תועלת לא ראיתי מזה. לפי-
כך, הם קראו לי בגלל גופי.
כמה חבל שגם הוא סופי.

את לא יודעת לצייר. את פוביסטית בנשמה.
את מורחת את הצבעים, כמו שלא בונים חומה,
שרה.

אני לא סובלת את מאט'ים. רואים שאת אצלו בכיס,

אך על טעם ועל ריח יתופח רק מרקסיסט,
שרה.

את תמיד מבקשת תוספת זמן. בגללך
אני עומדת ללא תזונה בתנוחה לא נוחה
עשרים וחמש דקות.
שרה, זה לא ילך. ציור זה לא בשבילך.
את כל-כך אוהבת למרוח אקריליק. שרה, אל תותרי לי
עכשו. לא אתן לך לבכות.

קחי תוספת זמן מכאן ועד צרפת –
אעמוד למענך חצי שעה בבת-אחת,
שרה.
את מתלוננת שבכונה נתתי לך זווית גרועה.
לא אזוו למענך כמעט חצי שעה,
שרה.

זהו בית מלוכה קטן לגוף לבן,
לצורת הנרקסיזם הכי תמימה שיש.
גופי חסר בושה: הוא בן עשרים ושש.
את כבר לא תהיי יפה כמוני. בשפה
פשוטה: ראשית, אפילו אם תהיי אקספרסיוניסטית, תעוּתִי
את הפרופורציות – אתם עדין מצירים אותי.
כלומר, גם אני יכולה ליצר אותך, גם אני
למדתי אמנות. אבל יהיה זה חקוי חתרני
של רמברנדט: דיוקן של אשה מבגרת מאמסטרדם
או מעיר אחרת: סכום הדברים שהזמן עושה לאדם.
אבל אם את מצירת אותי, הרי שלא שנית
את ערך הסכום הזה בעולם, כי, שנית,
אני אף אחת: דגמנית עירום אלמונית,
מודל שכורה ומשלמת, תרגיל ברישום.
בינתיים, הזמן לא עשה לי שום
דבר.
כלומר,
הזמן עדין מספק לי מחר:
סוג של אשראי.

לפני שתספרי עד דריי,
יעקלו לך את האתמול,
אחר-כך את היום.

אחר־כך תהום.

אחר־כך חול.

את רק בת חמשים, זה כלה גיל המעבר,
זקנתך עוד רחוקה, את לא הולכת למות מחר,
שרה.

החברים שלך זקנים ממך, וידיהם ידי אמן,
אבל אני היחידה שיכולה לתת לך עוד תוספת זמן,
שרה.

(חיפה, 28-29 באפריל 2002)

עודד בן-דוד

*

איני יודע דבר על איי הדרום.

על הקיר בדירת אחותי,
תולה מפה של העולם-במהפך,
אוסטרליה מצחקת על ראשו.

לא ראיתי אותה בתליה אולם
אחותי ספרה לי שהיא שם.
על בן אני יודע שעל הקיר
בדירת אחותי
תולה מפה של העולם במהפך
אוסטרליה
מצחקת על ראשו.

אם יתהפך החדר יהיו הארונות,
המלאים ספרים, הראשונים להנתק
מן הרצפה לצנוח בכבודות אל התקרה.

אני יודע את כל זה למרות
שלא חזיתי מעולם חדרימתהפכים או
ספרימתעופפים אולם
איני יודע דבר על איי הדרום.

וגם אם אקרא את כל כתבי סטיבנסון
לא אדע את איי הדרום
וגם אם אפזם לי בהסח
קנקנקקה, לא אדע
דברמה על מה שיש בו ממש
על איי הדרום.

רק אדע שאיי הדרום
מצויים מדרום
לדברמה

שנקבע כי נמצא מצפון
 לאיי הדרום אפעלפי
 שסמוך על לבי
 כי אדמת המקום אינה חשה
 בצפוניותה
 או באיים השוכנים מדרום

אני יודע שלאנשים
 שחיימתים בארץ הצפונית
 כללא אכפת
 מתחלואי התעש הדלוחים של איי הדרום
 גם לא מן הרומנטיקה
 הויקטוריאנית של גוגן

משאבימתכלים לא טורדים
 נחיריהם במנוחתם
 על המרפסת אלא אם
 המשאב המתכלה הוא הלבנים
 מהן נבנתה המרפסת.

אך אני לא יודע דבר על איי הדרום
 ועל בן
 אשער
 גם אתה לא יודע דבר
 על איי הדרום
 שלא ידעת טרם־שיר
 לבן
 פשק את נחיריך במודע
 לבדוק
 אם אינך מריח מלח
 שהסתגן את כל הדרך
 מן הים הדרומי ולך לישון.

דג-אנונימי? | אנתולוגיה ראשונה

הוצאת אבן חושן, 2002, 54 עמ'

"[...] במהלך שנים-עשר גליונותיו [הראשונים] הציב דג-אנונימי? היסודות להקמתו של בית-שירי חדש, בו התקבצו מספר כותבים צעירים ורעננים לצד כותבים ותיקים ובעלי מוניטין חוץ-רשתי, ובכך נוצרה אווירה מרתקת של שירה בת-זמננו, המתפרסמת באופן הוצממסדי ונגישה למספר בלתי-מוגבל של קוראים.

בדפים הבאים נעשה נסיון לקבץ בדפוס את הקולות המרכזיים, המעניינים והחדשניים אשר הופיעו במהלך השנה האחרונה בגליונות דג-אנונימי?; האנתולוגיה מופיעה לצד המשך פעילותו השוטפת של כתב העת ברשת."

(מתוך האנתולוגיה)

*

משתתפים באנתולוגיה (לפי סדר הופעתם):

דרור בורשטיין, עודד בן-דוד, רונן אלטמן, ענבל כהנסקי כהן, נעמה הלל, תומר ליכטש, סיון בסקין, אורן גורדון, גלעד מעיין, אורי שכטר, אלכס בן-ארי, אשר שכטר, דנה גולדברג, יונתן בן עמי ועינה לקה.

עורך האנתולוגיה:

אלעד יעקבי

*

את האנתולוגיה אפשר לרכוש דרך חנות הספרים המקוונת **בוקנט** (לחץ/י כאן) או בחנויות הספריות התלתממדיות ברחבי הארץ. להזמנות נא לפנות אל המוציא לאור: אבן חושן בע"מ (רח' המייסדים 42 ב' רעננה, טל' 09-7433543).